

ВПЛИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА РЕФОРМУВАННЯ ЖКГ У ЗАПОРІЖЖІ

У статті досліджено вплив децентралізації на реформування галузі ЖКГ України та Запоріжжя зокрема. Розглянуто сутність децентралізації та її зв'язок з організацією системи управління ЖКГ на місцях. Охарактеризовані основні фактори, що вказують на виникнення проблем у галузі ЖКГ. Проаналізовані нові можливості оздоровлення галузі, особливості функціонування галузі в умовах децентралізації. Розглянуто сьгоднішні реалії щодо реформування ЖКГ у Запоріжжі.

Ключові слова: реформа, фінансова децентралізація, міський бюджет, ЖКГ, оздоровлення галузі, капітальний ремонт, громада.

A. V. CHEREP, T. I. BATRAKOVA
Zaporizhya National University

THE INFLUENCE OF DECENTRALIZATION ON REFORMATION HAUSING AND PUBLIC UTILITY SECTOR IN ZAPORIZHZHY

Abstract – The influence of decentralization on the reform of the housing and public utility sector of Ukraine and Zaporizhzhya in particular is researched. The essence of decentralization and its connection with the organization of the system of public administration are considered. The main factors that indicate the problems in the field of utilities are described. The new possibilities of improvement of the industry, especially the functioning of the industry in the conditions of decentralization are analyzed. The current realities in reforming housing and communal services in Zaporizhzhya are considered.

Key words: reform, financial decentralization, city budget, housing and public utility sector, subventions, overhaul, community.

Постановка проблеми. Розвиток житлово-комунального господарства України відбувається в умовах постійної зміни кон'юнктури та непередбачуваності перспективи. Але зважаючи на те, що саме ця галузь стосується кожного мешканця країни, та взаємопов'язаність стану галузі з політичними, соціальними настроями жителів країни, незадовільний стан ЖКГ може стати небезпечним індикатором для суспільства в цілому, оскільки підриває довіру до керівництва країни, та впроваджуваних реформ загалом. Тому держава зацікавлена в ефективному функціонуванні як всієї житлово-комунальної галузі, так і кожного місцевого підрозділу зокрема. У зв'язку з тим, що підприємства ЖКГ відносяться до життєзабезпечуючої інфраструктури міст та селищ, їх ефективна діяльність дуже важлива як для мешканців так і для населених пунктів загалом.

Таким чином, актуальність набуває забезпечення ефективної і якісної роботи підприємств ЖКГ в довгостроковій перспективі в сучасних нестійких умовах, у здатності протистояти діям негативних зовнішніх та внутрішніх чинників, при якому підприємства ЖКГ, вільно маневруючи грошовими коштами, шляхом ефективного їх використання змогли б забезпечити безперервний процес надання якісних послуг населенню та здійснювати ефективну фінансово-господарську діяльність.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Проблеми реформування житлово-комунального господарства, як однієї з найбільших галузей господарського комплексу України вивчаються багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими. Серед вчених, які вивчали питання ЖКГ можна виділити, зокрема Л. Бальцеровича, У. Бруннера, О. Кучеренко, К. Рахманна, Т. Строкань, Г. Семчука та ін.

Формулювання цілей статті. Аналіз впливу децентралізації на сучасний стан змін, що відбуваються в житлово-комунальному господарстві країни, та Запоріжжя зокрема.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку економіки України переважна частина галузей характеризується слабкими позиціями на ринку, застарілістю технології виробництва та технічного складу, нерациональним використанням наявних виробничих потужностей, нестійким фінансовим станом. Збереження збитковості господарської діяльності суб'єктів господарювання свідчить про наявність ознак кризи, розбалансування внутрішнього механізму саморегуляції підприємств та потребу їхнього фінансового оздоровлення.

Однією з найбільш технічно відсталих галузей України є житлово-комунальне господарство. Проблеми ЖКГ, такі як недосконалість формування тарифів та їх непрозорість; зношеність основних фондів галузі, застарілість технологій, що призводить до низької енергоефективності, та втрат; погана керованість неконтрольованість, неефективна система управління, низька якість роботи підприємств ЖКГ; високий рівень монополізації сфери надання послуг ЖКГ; недосконалість нормативно-правового регулювання галузі; невідповідність існуючих інфраструктурних потужностей зростаючим потребам; недосконалість діючої системи фінансування та інші потребують негайного вирішення. Враховуючи важливість нормального функціонування ЖКГ, його впливу на соціально-економічні показники розвитку суспільства України, реформування галузі є однією з найбільш актуальних проблем, оскільки стосується інтересів як населення, так і всього народного господарства країни. Протягом десятиліть у житлово-комунальній сфері панували екстенсивні підходи та адміністративні методи господарювання, які були наслідком жорсткого централізованого управління в державі. До сьогодні в Україні багато питань регіонального розвитку залежать від центральних органів влади. Але поступово Україна йде шляхом змін та реформ, вже три роки в країні поступово місцеві

громади позбавляються від адміністративного зашморгу, завдяки глибинній, та одній з найбільш вдалих реформ – фінансової децентралізації, яка розпочалася на базі “Стратегії-2020” президента України.

Децентралізація означає такий спосіб визначення та розмежування завдань і функцій, за якого більшість із них передається з рівня центральних органів на рівень нижчий і стає власним завданням та повноваженням органів нижчого рівня [1]. Децентралізація тісно пов’язана з організацією системи державного управління. Вона сприяє побудові ефективних взаємовідносин між центральним урядом й органами управління на локальному рівні [2] Передача функціональних повноважень і перерозподіл фінансів на місця дала можливість громадам самостійно ухвалювати рішення і відповідати за їх реалізацію.

Фінансова децентралізація почалася шляхом ухвалення змін до Бюджетного та Податкового кодексів, коли відбулося передавання на місця додаткових бюджетних повноважень та стабільних доходів для їх реалізації. Децентралізація влади на принципах субсидіарності, як це передбачає Європейська хартія місцевого самоврядування, наділяє виборні представницькі органи місцевої влади повноваженнями для вирішення місцевих питань. Місцеві бюджети за три роки проведення реформи зросли на 100 млрд грн, темпи зростання щороку набирають оберті. Такі зміни дають можливість громадянам України поступово відчувати нову якість життя у своїх громадах [3].

Розглядаючи останні досягнення, слід відзначити що надходження власних доходів загального фонду місцевих бюджетів за перше півріччя 2017 року зросли на 22 млн грн порівняно з аналогічним періодом 2016 року приріст становив 34 % або 87 млрд грн.

Змінюється та збільшується фінансова основа 366 ОТГ. За півріччя 2017 року власні доходи їхніх місцевих бюджетів зросли майже удвічі. Порівнюючи з 2016 р. ріст становив 1,9 млрд грн. Власні доходи місцевих бюджетів ОТГ, які перейшли на прямі міжбюджетні відносини, становили 3,9 млрд грн. Загалом з урахуванням міжбюджетних трансфертів з держбюджету доходи загального фонду місцевих бюджетів 366 ОТГ становлять 9 млрд грн. Ще кілька років тому нереально було отримати такі кошти на місцях.

В ухваленій урядом бюджетній резолюції, на 2017 рік закладено 170 млрд грн доходів місцевих бюджетів, на 2018 рік – 248 млрд грн, 2019 рік – 270 млрд грн, 2020 рік – 284 млрд грн. Ця резолюція яка засвідчила просування реформи децентралізації та її можливості що до збільшення бюджетів місцевих громад.

Рис. 1. Результати фінансової децентралізації [3]

Надаючи додаткові фінансові інструменти держава підтримує громади. Так у 2017 році державна допомога громадам – це субвенція для розвитку інфраструктури ОТГ – 1,5 млрд грн, Державний фонд регіонального розвитку – 3,5 млрд грн, субвенція на соціально-економічний розвиток – 4 млрд грн.

Державний фонд регіонального розвитку це ще один інструмент державної підтримки місцевих громад. У 2016 р. за його кошти було реалізовано 498 проектів. У 2017 р. уряд затвердив 767 проектів регіонального розвитку майже на 3,4 млрд грн. З них до кінця 2017 року 531 об’єкт буде зданий в експлуатацію.

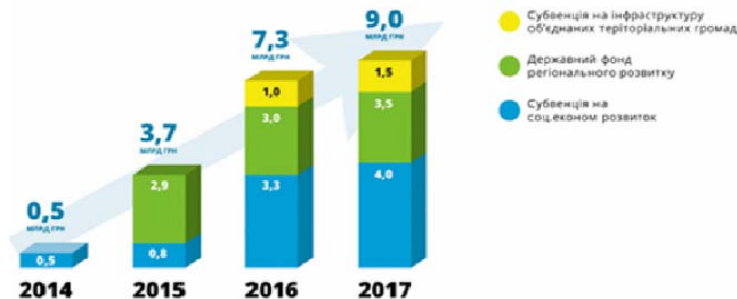

Рис. 2. Державна підтримка на розвиток громад та розбудову інфраструктури [3]

Фінансова децентралізація допомагає місцевим бюджетам звільнитися від повної залежності від державного бюджету, та відкриває можливості планування розвитку власних територій, можливості втілення нових реальних проектів. Але слід зазначити, щоб кардинально змінити ситуацію, що склалася на сьогодні в

житлово-комунальному господарстві окрім фінансової стабілізації необхідно вдосконалити систему управління, забезпечити галузь ефективною нормативно-правовою базою та кваліфікованими кадрами. Отримавши додаткові можливості кожна громада повинна ефективно розпорядитися своїми бюджетами. В нашому місті розроблена “Програма розвитку та утримання житлово-комунального господарства м. Запоріжжя на 2017–2019 роки” [5]. Метою програми є підвищення ефективності та надійності функціонування ЖКГ, задоволення потреб населення у наданні житлово-комунальних послуг належної якості, що відповідає вимогам державних стандартів, з одночасним зниженням нераціональних витрат, забезпечення реалізації державної політики визначеної у сфері житлово-комунального господарства. Так завдяки додатковим надходженням до місцевого бюджету Запоріжжя в 2015 та 2016 рр. було виконано ремонтних робіт в галузі ЖКГ набагато більше порівняно з попередніми роками.

Рис. 3. Виконані роботи з капітального ремонту [4]

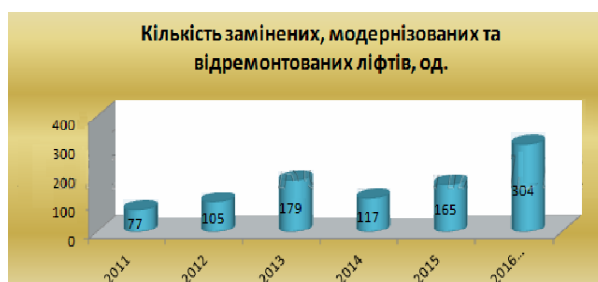

Рис. 4. Виконані роботи з ремонту ліфтів [4]

Згідно з “Програмою розвитку та утримання житлово-комунального господарства м. Запоріжжя на 2017–2019 роки” для підтримки задовільного технічного стану житлового фонду Запоріжжя в 2017 році заплановано виділення коштів у розмірі понад 400 млн грн, роботи на які заплановано використання цих коштів показані в таблиці 1.

Таблиця 1

Комплекс робіт по ЖКГ на 2017 рік [5]

Вид робіт	Вартість, грн	Одиниця виміру	Кількість
вибірковий капітальний ремонт житлових будинків (в тому числі ремонт фасадів, балконів, під'їздів, усунення аварійного стану конструкцій під'їздів, ремонт та улаштування пандусів, заміна та встановлення вікон, дверей, облаштування лінійної каналізації та інше)	113 899,328	будинок	629
капітальний ремонт покрівель житлових будинків	73 817,532	тис.кв.м.	181,943
заміна інженерних мереж водо-, теплопостачання	72 116,621	тис.п.м.	130,556
заміна підвищувальних насосів	10 000,000	од.	137
модернізація, зміна, капітальний ремонт та експертиза ліфтового господарства	100 000,000	од.	200
малий капітальний ремонт ліфтів	10 000,000	од.	200
капітальний ремонт систем димовидалення та пожежогашіння	2 665,108	од.	10
капітальний ремонт гуртожитків	13 351,048	од.	7
капітальний ремонт квартир	1 290,233	будинок	3
проектні роботи, в т.ч. Інструментальне обстеження по деформації житлових будинків	407,152	од.	75
капітальний ремонт житлових будинків - переможців конкурсу "Моє чисте подвір'я"	281,521	будинок	5
капітальний ремонт житлових будинків - переможців конкурсу "Громадський бюджет"	402,963	будинок	2
моніторинг за деформаціями житлових будинків та по усуненню їх наднормативних кренів	7 635,000	блок-секції	110
проведення капітального ремонту житлового фонду ОСББ	60 000,000	будинок	42

Якщо, порівняти фактично виконані роботи в житлово-комунальній сфері міста Запоріжжя на станом на кінець серпня 2017 р. з фактично виконаними роботами в попередніх роках [6], то неможливо не побачити зміни, що відбуваються.

Таблиця 2

Порівняльна таблиця фактично виконаних робіт [6]

Захід	2017 станом на кінець серпня	2016 р.	2015 р.
Придбання спеціальної техніки ЕЛУАШ	13,8	77,2	19,9
Поточний ремонт доріг	248,4	85	50,1
Поточний ремонт доріг приватного сектора	15	3	0
Забезпечення проектування, будівництва та реконструкції об'єктів транспортної інфраструктури	109,1	51,2	6,9
Капітальний ремонт об'єктів транспортної інфраструктури	78,4	36,6	27,8
Експлуатація та утримання доріг	99,7	55,1	44,3
Проведення робіт по відновленню асфальтового покриття прибудинкових територій та внутрішньоквартальних проїздів (ПРОГРАМА ДЖКГ)	35,1	29,6	30
Проведення капітального ремонту житлового фонду (не ОСББ)	383,5	267,2	229,7
Проведення капітального ремонту житлового фонду ОСББ	96,5	50,8	3
Забезпечення надійного та безперебійного функціонування житлово-експлуатаційного господарства (обрізування дерев, покіс трави, прибирання снігу, вивезення гілля та ін.) – без ремонту внутрішньоквартальних доріг	27,7	9,7	4,5
Усього за програмами	2017	2016	2015
ДЖКГ	991	971,2	–
ДІБ	913,1	666	–
Разом	1904,1	1637,2	766

Для успішної реалізації програми реформування ЖКГ у Запоріжжі необхідно окрім залучення коштів, необхідно моральна і організаційна підтримка мешканців міста, залучення в галузь нових творчих кадрів, які мають передові ідеї та здатні до впровадження новітніх технологій і ефективного використання всіх наявних ресурсів галузі

Висновки. Отже, в наш час коли влада запропонувала реформи, які повинні призвести до покращення та зростання рівня життя населення країни, одним із найважливіших елементів оцінки втілення реформ у життя є висока якість роботи ЖКГ, тому що саме в цій галузі зосереджені підприємства по наданню послуг та обслуговуванню громадян країни. Якість – сукупність властивостей, ознак продукції, товарів, послуг, робіт, праці, що обумовлюють їх здатність задовольнити потреби і запити людей, відповідати своєму призначенню й пред'явленим вимогам [7]. Але не можливо надати якісні послуги коли наприклад рівень зношування основних фондів централізованого теплопостачання становить 56 %, централізованого водопостачання і водовідведення 62 %, рівень втрат води до 40 % [8]. Найголовнішою причиною цього є брак фінансування. Тому впровадження реформи децентралізації фінансів, залучення інвесторів, отримання грантів дасть можливість підприємствам ЖКГ надавати якісні послуги населенню, та відновити втрачену ефективність роботи галузі.

Література

1. Борденюк В. Децентралізація державної влади і місцеве самоврядування: поняття, суть та форми (види) / В. Борденюк // Право України. – 2010. – № 1. – С. 21–25.
2. Дроздовська О. С. Теоретичні засади фінансової децентралізації / О. С. Дроздовська // Фінанси України. – 2012. – № 8. – С. 19–25.
3. [Електронний ресурс] <http://www.visti-sng.in.ua/2017/08/04/громадна-реформа-децентраліз/>
4. Запорожье коммунальное [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zapkom.news/tag/infografika/>
5. Сайт Запорізької міської влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://meria.zp.ua/>
6. Департамент ЖКГ Запоріжжя [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zapkom.news/departament-zhkh-zaporozhya-otchitalsya-o-kolichestve-provedennyh-remontnyh-rabot-infografika/>
7. Потапчик О. А. Анализ динамической характеристики улучшения качества услуг ЖКХ / О. О. Потапчик // Економіка і управління в умовах глобалізації : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Донецьк, 1–7 груд. 2010 р.). – Донецьк : ДонНУЕТ, 2010 – С. 217–220.
8. ДСТУ ISO 9000-1-95. Стандарти з управління якістю та забезпечення якості. Ч. 1. Настанови щодо вибору та застосування. – Київ : Госстандарт України, 1995. – 213 с.
9. <http://www.visti-sng.in.ua/2017/08/04/громадна-реформа-децентраліз/>

References

1. Bordenyuk V. Decentralizaciya derzhavnoyi vlady` i misceve samovryaduvannya: ponyattya, sut` ta formy` (vy`dy`) / V. Bordenyuk // Pravo Ukrainy` . – 2010. – # 1. – S. 21–25.
2. Drozdovs`ka O. S. Teorety`chni zasady` finansovoyi decentralizaciyi / O. S. Drozdovs`ka // Finansy` Ukrainy` . – 2012. – # 8. – S. 19–25.
3. <http://www.visti-sng.in.ua/2017/08/04/gromadna-reforma-decentraliz/>
4. Zaporozh`e kommunal`noe <https://zapkom.news/tag/infografika/>
5. Sajt Zaporiz`koyi mis`koyi vlady` <http://meria.zp.ua/>
6. Departament ZhKG Zaporizhzhya <https://zapkom.news/departament-zhkh-zaporozhya-otchitalsya-o-koli-chestve-provedennyh-remontnyh-rabot-infografika/>
7. Potapchy`k O. A. Analy`z dy`namy`cheskoj xaraktery`sty`ky` uluchsheny`ya kachestva uslug ZhKX / O. O. Potapchy`k // Ekonomika i upravlinnya v umovax globalizaciyi : mat-ly` mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Donec`k, 1 –7 grud. 2010 r.). – Donec`k : DonNUET, 2010 – S. 217–220.
8. Derzhavny`j standart Ukrainy` : DSTU ISO 9000-1-95. Standarty` z upravlinnya yakisty` ta zabezpechennya yakosti. Ch. 1. Nastanovy` shhodo vy`boru ta zastosuvannya. – K. : Gosstandart Ukrainy`, 1995 – 213 s.
9. Elektronny`j resurs <http://www.visti-sng.in.ua/2017/08/04/gromadna-reforma-decentraliz/>

Надіслана/Written: 11.05.2017 р.
Надійшла/Received: 13.05.2017 р.
Рецензент: д.е.н., проф. О. О. Орлов